

Archief Paradiso

Bachelorscriptie cultureel erfgoed

Berit Soolsma en Marije van Veen

Archief Paradiso

Bachelorscriptie cultureel erfgoed
3 juni 2009

Opdrachtgever

Reinwardt Academie
Gerdie Borghuis
Dapperstraat 315
1093 BS Amsterdam

Externe opdrachtgever

Stichting Paradiso
Jeanine Albronda
Weteringschans 6-8
1017 SG Amsterdam

Auteurs

Berit Soolsma
606032
0628922988
Archiefparadiso@gmail.com

Marije van Veen
605187
0613469615
Archiefparadiso@gmail.com

Voorwoord

"Paradiso was vol. Tjokvol en bloedheet. Mijn jack plakte om mijn dunne lijf en ik snakke naar adem toen ik de grote zaal binnen werd geduwd. Het geluid resoneerde in mijn darmen, terwijl ik kippig naar het viertal op het podium staarde. JJ Burnell meanderde als een slang over het podium, vuile blikken werpend naar het publiek, dat zijn hartelijkheid beantwoorde met bierfonteinen."

Paul Luiken

Paradiso bevindt zich in de herinnering van veel Nederlanders. Grootheden als Nirvana, David Bowie, Pink Floyd en de Rolling Stones traden hier op. Het is een 'lieu de memoire', een herinneringsplek voor de Nederlandse samenleving. Toen we aan vrienden en familie vertelden, dat we een archief op gingen zetten voor Paradiso, kwamen er bij jong en oud een hoop reacties los. Daaruit bleek al een rijkdom aan persoonlijke verhalen over Paradiso, die later in het project alleen nog maar bevestigd werd door iedereen waarmee we in gesprek gingen.

Een paar maanden daarvoor waren we in gesprek geraakt over afstuderen in de richting van muzikaal erfgoed. Het viel ons op dat er in Nederland niet zoiets bestaat als een muziekmuseum. De collectie die wij voor ogen hadden bestaat echter wel. In gefragmenteerde vorm bevindt hij zich bij verschillende instellingen, bedrijven, personen en op het internet. Hij is verdeeld in geluidsopnamen, posters, herinneringen, legendes, drumstokjes, merchandise, enzovoorts. Zo kwamen we tot de constatering dat het interessant zou kunnen zijn om vanuit een poppodium professioneel te verzamelen, en verschillende onderdeel (opnieuw) bijeen te brengen. De wensen van Paradiso sloten hier op aan.

Het leek het ons zinnig het proces tot in de details met mensen te delen, om de bruikbaarheid van het advies zo breed mogelijk te maken. Daarom kozen we ervoor zowel onze informatie als ons proces openbaar inzichtelijk op het internet bij te houden. Uit verbazingwekkend veel verschillende hoeken hebben mensen ons daardoor geholpen en aangemoedigd.

Iedereen die bij het project betrokken is geweest willen wij hiervoor heel hartelijk danken!

Marije van Veen en Berit Soolsma

Samenvatting Nederlands

Achtergrond

Nederlandse poppodia betrekken zich nauwelijks bij de omgang met hun erfgoed. De kostbare tijd van medewerkers gaat op aan het rond krijgen van een goede programmering, waardoor terugkijken iets is geworden wat je doet bij een jubileum. Het Amsterdamse Paradiso wil hierin verandering brengen en zonder al te veel gedoe meer tijd in haar erfgoed steken. Marije van Veen en Berit Soolsma schreven hiervoor een opzet, als afsluitend onderdeel voor het behalen van het bachelordiploma Cultureel Erfgoed Studies aan de Reinwardt Academie in Amsterdam. De titel van dit project is *Archief Paradiso*.

Paradiso heeft een aantal redenen voor haar nieuwe archiveringsdoelen: Ten eerste het creëren van een bruikbaar inzicht in haar historische concertproducties. Ten tweede kan het verzamelen van de belevingen van bezoekers een afspiegeling geven van de waarde van Paradiso als '*lieux de memoire*' (herinneringsplek) in het Nederlandse collectief geheugen. Er ontstaat een spraakmakend beeld van de rijke geschiedenis van subculturen die Paradiso kenmerkt. Tot slot kan de duurzaamheid van de objecten uit het pand worden gewaarborgd door het verbeteren van de bewaaromstandigheden door professionele archivering.

Archief Paradiso is bovendien relevant voor de ontwikkeling van het werkveld muzikaal erfgoed, al het cultureel erfgoed wat te maken heeft met muziekcultuur. Het neemt een voorbeeldfunctie in voor andere poppodia en wil hen stimuleren ook bij hun erfgoed stil te staan.

Doel

De opzet van deze scriptie is te onderzoeken hoe een poppodium een archief kan aanleggen van de verschillende informatiestromen die haar concerten genereren. Daarnaast wordt bestudeerd hoe dit kan worden gepresenteerd aan een publiek.

Paradiso, actief sinds 1968, wil onderzoeken welk erfgoed is ontstaan uit de concerten, waar dit zich bevindt en wat hiermee gedaan kan worden. Paradiso heeft zelf ook een aantal objecten in beheer. Hiervan wil men weten op welke manier het beter kan worden bewaard.

Methode

De situatie van het Nederlands en Belgisch muzikaal erfgoed is in kaart gebracht met behulp van relevante artikelen van de Boekmanstichting, contact met experts en het bijwonen van bijeenkomsten zoals die van Resonant, Centrum voor Vlaams muzikaal erfgoed. Bij het inventariseren van het erfgoed van Paradiso is gebruik gemaakt van de Google zoekmachine voor het vinden van online erfgoed van Paradiso. Er is een vergelijking getrokken met muzikaal erfgoedprojecten zoals het Top2000 verhalenarchief en het Vlaamse Muziekarchief.be om het maatschappelijke draagvlak te peilen. Tot slot zijn brainstormsessies georganiseerd om de mogelijkheden van presentatie te inventariseren.

De gevolgde werkwijze is openbaar gemaakt op het Archief Paradiso Weblog¹ en de verzamelde informatie is te vinden op de Archief Paradiso Wiki.² Deze scriptie en sites tezamen maken het voor andere poppodia gemakkelijk hun eigen erfgoed in kaart te brengen en een plan op te stellen voor het behoud van hun erfgoed.

Resultaten

Er zijn meerdere *stakeholders* (belanghebbenden) aan te wijzen voor Archief Paradiso. De invloed van stakeholders voor Archief Paradiso is afgezet tegen het belang dat zij hebben bij het archief. Daaruit zijn de *key players* (meest belangrijke belanghebbenden) vastgesteld:

¹ <http://archieffparadiso.blogspot.com>

² <http://archieffparadiso.pbworks.com>

Paradiso, de Paradisobezoeker, de Paradisomedewerker en het IISG. Ondanks de verschillende partijen die hierbij baat kunnen hebben, kennen andere poppodia geen doelstellingen met betrekking tot hun erfgoed, wijst desk research en overleg met experts uit.

De objecten in Paradiso zijn geïnventariseerd en per type beschreven. Het IISG is bereid tot gratis beheer van deze archiefstukken. Duurzaamheid is gegarandeerd. Het instituut beheert momenteel al een Paradiso postercollectie van 1800 posters, van de jaren 1973 tot en met 1996. Aangevuld met de posters uit het pand is deze collectie volgens het IISG compleet. De postercollectie bezit verschillende historische waarden en is visueel aantrekkelijk, wat het zeer geschikt maakt om te ontsluiten voor een publiek.

Er bestaat geen compleet geluidsarchief van Paradiso, stellen Paradisomedewerkers en 3voor12. Het ontsluiten van een geluidsarchief is bovendien zeer intensief vanwege de vele rechthebbende artiesten, bevestigen onderzoek in literatuur en actuele artikelen over auteursrechtproblematiek. Het ontsluiten van Paradiso posters is daarentegen wel realistisch, vanwege een klein, bij Paradiso bekend, aantal auteursrechthebbenden. Het IISG is bereid tot het delen van de database met alle, gedigitaliseerde, posters uit de collectie.

Naar aanleiding van de Resonant muzikaal erfgoed expert bijeenkomst is vastgesteld dat presentatie binnen het muzikaal erfgoed nog weinig aan bod komt. Toch zijn er verschillende voorbeelden van muzikaal erfgoed dat met succes is ontsloten. Ook zonder het gebruik van audio: *oral history* wordt vaak gebruikt om immaterieel erfgoed (bijvoorbeeld herinneringen) vast te leggen. Het internet vergemakkelijkt dit. Ook brainstormsessies wijzen uit dat het web veel interessante mogelijkheden biedt voor ontsluiting.

Conclusies

Archief Paradiso kan in Nederland en België een voorbeeldfunctie vervullen wat betreft archivering voor poppodia. In de komende paar jaar zal het deze functie stimuleren door het pad voor andere podia te vergemakkelijken met informatieverschaffing en uitwisseling van ervaring. Hierdoor draagt Archief Paradiso langdurig bij aan de professionele ontwikkeling van het Nederlands muzikaal erfgoed. Het is wenselijk dat de ontwikkelingen uiteindelijk leiden tot het inzichtelijk maken van de Nederlandse poppodiumgeschiedenis door middel van *oral history* en erfgoedobjecten.

Het advies aan Paradiso luidt de objecten uit het pand, waaronder digitale posterbestanden, onder te brengen in het archief van IISG. Dit maakt de postercollectie compleet. Door web 2.0 in te zetten voor het toevoegen van *oral history* door gebruikers, wordt een prima start gemaakt voor het online presenteren van het erfgoed van Paradiso. Het is niet erg dat hier geen audio in voorkomt, aangezien de posters genoeg historische waarde en aantrekkingskracht bezitten om interessante content te zijn voor muzik liefhebbers.

Summary English

Background

Dutch music venues barely engage in the handling of their heritage. The valuable time of employees is consumed by the strive for a great line-up, so that retrospection has become something you do at a jubilee. The Amsterdam-based Paradiso aims to bring around change and spend more time on her heritage, without too much effort. Marije van Veen and Berit Soolsma wrote a plan for this purpose, as a final exam for bachelor graduation on Cultural Heritage Studies at the Reinwardt Academy in Amsterdam. This project goes by the name of *Archief Paradiso* (Archive Paradiso).

Paradiso has a couple of reasons for her new aims on archiving: Firstly, the development of a useful insight in the concerts she produced in the past. Secondly, gathering the experiences of visitors might result in a reflection on the value of Paradiso as 'lieu de memoire' (a place for memories) in the Dutch collective memory, a striking image of the rich history of subcultures that marks Paradiso. Finally, the preservation of the objects inside the building will be better taken care of using professional archiving.

Furthermore, Archief Paradiso is relevant for the development of a meaningful discourse for the field of musical heritage; all cultural heritage that has something to do with music culture. It provides an example for other music venues and strives to increase awareness of the value of their own heritages.

Aims

The targets of this report are to research how a music venue can set up an archive for the different information flows generated by her concerts. Besides that, it will also be studied how this information can be presented to the public. Paradiso, active since 1968, wants to research what heritage developed from the concerts, where it is physically materialized, and what can be done with it. Paradiso itself also has some objects in administration. It wants to know in which ways these objects can be administered better.

Method

The situation of the Dutch and Belgian musical heritage is surveyed using relevant articles by the Boekman foundation, interviews with experts and the attendance of meetings such as the one of Resonant, Centre for Flemish Cultural Heritage. To catalogue Paradiso's heritage on the web, the Google search engine was used. A comparison is made between musical heritage projects like the Top2000 *verhalenarchief* (archive of stories), and the Flemish *Muziekarchief.be* to measure the public interest. Finally, two brainstorm sessions were organized to discuss the many different possibilities of presentation.

The used procedures were published on the Archief Paradiso Weblog³ and the information that was gathered can be found on the Archief Paradiso Wiki.⁴ This report, together with the two websites, creates the needed guidelines for other music venues to map their own heritage and plan its preservation.

Results

Many different stakeholders have been pointed out for the Archief Paradiso. Their influence has been compared with the interest they have in the archive. This identified the key players for Archief Paradiso: Paradiso, the Paradiso visitor, the Paradiso employee, and the International Institute of Social History (IISH). Despite the many parties that have a possible

³ <http://archieffparadiso.blogspot.com> (in Dutch)

⁴ <http://archieffparadiso.pbworks.com> (in Dutch)

interest in this, there are no Dutch music venues with heritage-related objectives, as is discovered by desk research and consults with experts.

An inventory and description were made of the different types of objects at Paradiso. The IISH is willing to safeguard these historical objects. Endurance is guaranteed. At present, the institute already guards about 1800 Paradiso posters, dating from 1973 to 1996. Adding the posters from the Paradiso building will complete this collection. The poster collection holds different historic values and is visually attractive, which makes it great for public presentation.

There is no such thing as a complete audio archive of Paradiso, as is stated by Paradiso employees and 3voor12. Moreover, the disclosure of an audio archive is a very tough job because of the many right holding performers, which is acknowledged by research of literature and recent articles about copyright issues.

The disclosure of Paradiso posters on the other hand is a realistic objective, because of a small number of copyright holders, with which Paradiso is familiar. The IISH is willing to share their database with digitalized posters from the collection.

Evaluation of the *Resonant musical heritage expert meeting* has made clear that within the field of musical heritage, presentation isn't one of the main focus points. Nevertheless there are some examples of successful presentation of musical heritage projects. Even without the use of audio: oral history is often used to register intangible cultural heritage. The Internet simplifies this. At the same time the brainstorm sessions brought to light the many interesting online possibilities for presentation.

Conclusions

Archieff Paradiso might hold an exemplary position concerning archiving for music venues in the Netherlands, and even Belgium. In the next few years it will move further in this function by clearing the path for other music venues by providing information and exchanging experiences. By doing so, Archieff Paradiso offers a long term contribution to the professionalization of Dutch musical heritage management. It is desirable that these developments will eventually lead to an intelligible Dutch music venue history by means of oral history and heritage objects.

The suggestion to be made to Paradiso is to hand the objects over into the care of the IISH archive. This would complete the poster collection. By making use of Web 2.0 for the addition of oral history to the posters by users, a great start is made for the online (re)presentation of Paradiso's heritage. The absence of audio in this presentation won't be a dilemma, because of the historic value and attractiveness possessed by the posters, which qualifies them as interesting content for music lovers.